

ویژگی‌های طبیعی آسیا

درس ۱۷

موقعیت و وسعت **موقعیت قاره آسیا را بنویسید؟**

به نقشهٔ روبه‌رو توجه کنید. (قارهٔ پهناور آسیا از قطب شمال تا جنوب مدار استوا امتداد یافته است و بخش اعظم آن در نیمکرهٔ شمالی قرار دارد.)

آیا می‌توانید بگویید قارهٔ آسیا از سه طرف به کدام اقیانوس‌ها محدود می‌شود؟ روی نقشه نام اقیانوس‌ها را

منجمد شمالی در شمال / آرام در مشرق / هند در جنوب

قاره آسیا از طریق کدام آبراهه‌ها از امریکای شمالی و آفریقا جدا می‌شود؟

یک کرهٔ جغرافیایی را به کلاس بیاورید و روی آن تنگه برینگ را پیدا کنید. همان‌طور که می‌بینید (قارهٔ آسیا از طریق **تنگه برینگ** از امریکای شمالی و از طریق **کانال سوئز** از قارهٔ آفریقا جدا می‌شود.)

منظور از اوراسیا چیست؟

(در بین قاره‌های جهان، تنها دو قاره آسیا و اروپا به هم چسبیده‌اند به همین دلیل، بعضی از جغرافیدانان این دو قاره را یک قاره دانسته و آن را «اوراسیا» نامیده‌اند.) (رشته کوه **اورال** مرز طبیعی آسیا و اروپا چیست؟) را مرز بین دو قاره آسیا و اروپا در نظر گرفته‌اند) روی نقشه،

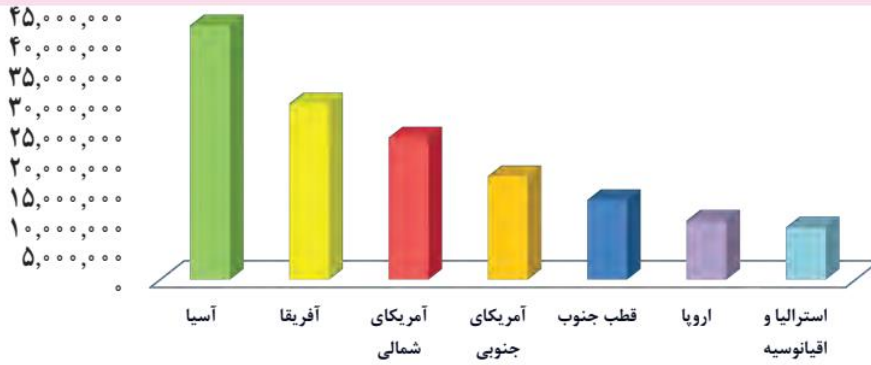
این رشته کوه را نشان دهید. **وسیع‌ترین قاره جهان کدام است؟** (آسیا وسیع‌ترین قارهٔ جهان است) به نمودار مقایسهٔ وسعت این قاره با سایر قاره‌ها توجه کنید.

فعالیت

۱- با توجه به نمودار، وسعت قاره‌ها را با یکدیگر مقایسه کنید.

کیلومتر مربع

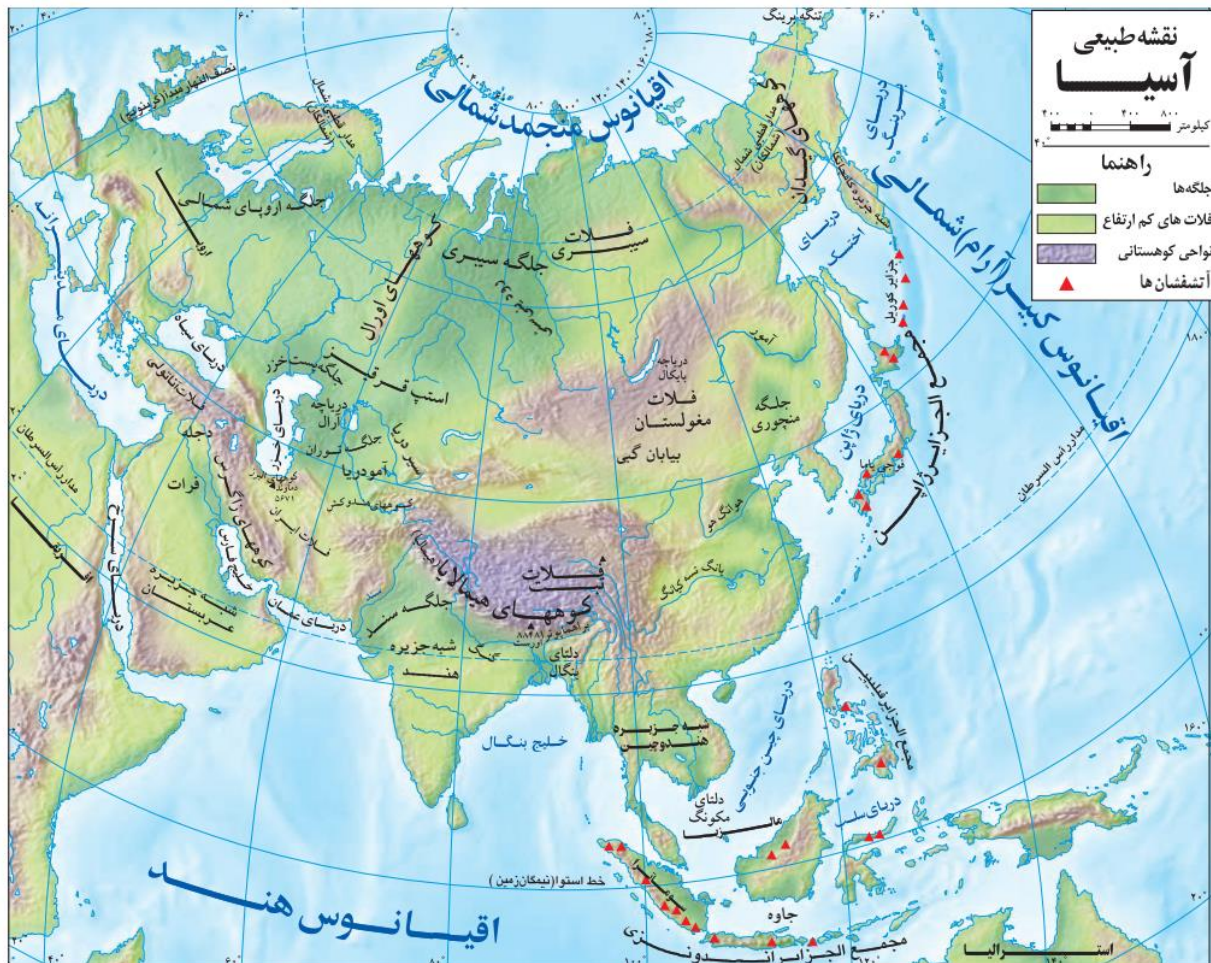

○ مقایسه وسعت قاره‌های جهان

ناهمواری‌ها (اشکال زمین) سه نوع ناهمواری در قاره آسیا کدامند؟

به نقشه ناهمواری‌های آسیا توجه کنید. در قاره آسیا می‌توان سه نوع از ناهمواری‌ها را مشاهده کرد:

- ۱- فلات‌های بلند و کوه‌های مرتفع
- ۲- سرزمین‌های پست
- ۳- مجمع‌الجزایر آتشفشانی

فلاتهای آسیا و جهت کشیدگی آنها را نام ببرید؟

۱- فلاتهای بلند و کوه‌های مرتفع: در آسیا فلات‌های بلندی چون آناتولی، ایران، تبت و مغولستان وجود دارند. این فلات‌ها را که از غرب به شرق آسیا کشیده شده‌اند، روی نقشه نشان دهید.

بلندترین قله آسیا چه نام دارد؟ در کدام رشته کوه است؟

در حاشیه این فلات‌ها، رشته‌کوه‌های مرتفعی قرار دارند. چند رشته‌کوه بلند آسیا را نام ببرید (قله اورست ۸۸۴۸ متر) در رشته‌کوه **هیمالیا**، بلندترین قله جهان است و به آن **بام دنیا** لقب داده‌اند.

○ صعود به اورست از سخت‌ترین اهداف برای کوهنوردان است. تاکنون تعدادی از زنان و مردان ایرانی توانسته‌اند به این قله صعود کنند.

○ رشته کوه هیمالیا

سرزمین‌های پست آسیا (جلگه‌ها که در اثر رودهای پرآب پدید آمده‌اند) را نام ببرید؟

۲- سرزمین‌های پست: در آسیا رودهای پرآب، جلگه‌های پهناوری به وجود آورده‌اند. مانند جلگه بزرگ سیبری، جلگه گنگ و سند و جلگه چین.

- روی نقشه به جلگه سیبری در شمال آسیا توجه کنید. این جلگه از آبرفت

کدام رود پدید آمده است؟ **رود ینی سنئ**

جلگه گنگ و سند در کجا و از آبرفت کدام رودها تشکیل شده‌اند؟

- در شمال شبه‌جزیره هند نیز جلگه پهناور و حاصلخیز «سند و گنگ» وجود دارد و نام این جلگه از دو رود به همین نام گرفته شده است. رودهای گنگ و سند از رشته‌کوه‌های هیمالیا سرچشمه می‌گیرند. این جلگه پهناور شمال هند، **جلگه پهناور گنگ و سند در کدام کشورها گسترده شده است؟** (بخش وسیعی از کشور پاکستان و بنگلادش را دربر می‌گیرد)

دلتا چگونه پدید می‌آید؟

گاهی رودها، آبرفت‌ها را در مصب خود انباشته می‌کنند و از انباشته شدن آبرفت‌ها در مصب رودها، سرزمین‌های مثلث شکلی به وجود می‌آید که به آنها **دلتا** (Δ) می‌گویند) با انباشته شدن دائمی آبرفت‌ها، دلتاها پیوسته توسعه می‌یابند و در آب دریا پیش می‌روند.

سرزمین دلتا چه مزایای و معایبی دارد؟

به طور کلی دلتاها زمین‌های مناسبی برای کشاورزی بوده و جمعیت انبوهی را در خود جای داده‌اند. با این حال ساکنان این دلتاها همواره در معرض خطراتی چون طوفان‌های دریایی، طغیان رود و سیلاب هستند. اکنون دوباره به نقشه دقت کنید. دلتای بنگال از آبرفت کدام رودها پدید آمده است؟ گنگ و براهماپوترا این دلتا قسمت اعظم خاک کدام کشور را تشکیل می‌دهد؟ بنگلادش

• برنج، چای و کف از محصولات عمده‌ای است که در زمین‌های حاصلخیز دلتای بنگلادش کشت می‌شود.

• جلگه پهناور چین در کدام قسمت آسیاست و از آبرفت کدام رود تشکیل شده است؟

• یکی دیگر از جلگه‌های پهناور آسیا، جلگه بزرگ چین در شرق آسیا است. این جلگه از آبرفت رود «یانگ تسه

کیانگ» پدید آمده است.

رود یانگ تسه کیانگ، طول‌ترین رود آسیا است. این رود که بیش از ۶۰۰۰ کیلومتر (یعنی سه برابر فاصله اروپا تا آلمان) طول دارد از کوه‌های غرب چین سرچشمه می‌گیرد و از استان‌ها و شهرهای مختلف آن عبور می‌کند.

بر روی این رود، عظیم‌ترین سد جهان به نام سد «سه دره» ساخته شده است که از نظر میزان تولید برق در جهان بی‌نظیر است. علاوه بر آن ذخیره‌سازی آب، مهار (کنترل) سیلاب‌ها و جلب گردشگران از دیگر اهداف ساختن این سد است.

• گردشگران سوار بر قایق بر روی رودخانه یانگ تسه کیانگ به دیدن سد سه دره می‌روند. • سد سه دره بر روی رود یانگ تسه کیانگ

مجمع الجزایر آتشفشانی در چه قسمتهایی از آسیا قرار دارند؟ آنها را نام ببرید؟

۳- مجمع الجزایر آتشفشانی (در مشرق و جنوب شرقی آسیا به ویژه در کناره‌های اقیانوس آرام، مجمع‌الجزایر سر از آب بیرون آورده‌اند. مجمع الجزایر ژاپن، فیلیپین و اندونزی را روی نقشه پیدا و مشاهده کنید) چرا در شرق و جنوب شرقی آسیا بلایای طبیعی بیشتر است؟ (از آنجایی که این بخش از قاره آسیا از ناهمواری‌های جوان* است، کوه‌های آتشفشانی زیادی در آنها مشاهده می‌شود. همچنین در این مناطق، زمین‌لرزه‌های بسیاری رخ می‌دهد). بنابراین کشورهایی که در این منطقه واقع شده‌اند، همواره در معرض بلایای طبیعی* چون زمین‌لرزه، سونامی* و فعال شدن کوه‌های آتشفشانی هستند.

خطرات مناطق مجمع الجزایر آتشفشانی آسیا را برشمرید؟
زمین لرزه/ سونامی/ فعال شدن کوه‌های آتشفشانی

○ قله آتشفشانی فوجی یاما در ژاپن از فضا

فعالیت

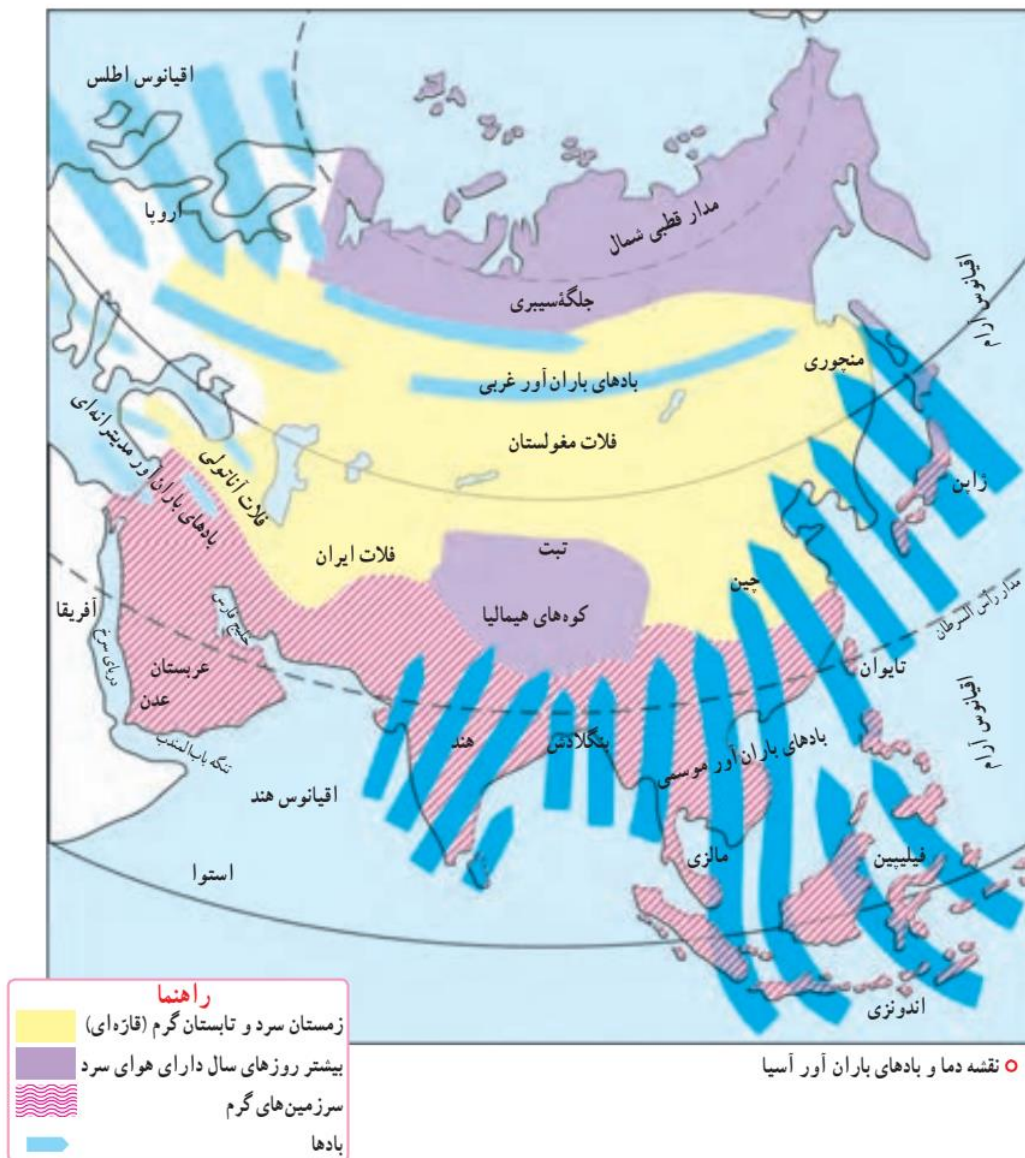
۲- کاریگه شماره (۱۲) نقشه قاره آسیا را در کلاس کامل کنید.

۳- تحقیق کنید کشور فیلیپین از چند جزیره تشکیل شده است. 7500 جزیره فقط 2000 آنها مسکونی هستند

○ زمین‌لرزه و سونامی توهوکو در ژاپن در سال ۱۳۹۰ هجری شمسی که از مخرب‌ترین زلزله‌ها در تاریخ ژاپن بود و تلفات و خسارات زیادی برجای گذاشت.

○ فعال شدن کوه آتشفشان سینا بونگ در جزیره سوماترا در غرب اندونزی در سال ۱۳۹۲ هجری شمسی که در آن فوران گدازه‌ها موجب شده است، صدها نفر از ساکنان روستاها، منطقه را تخلیه کنند و آواره شوند.

آب و هوا علت تفاوت در آب و هوا و دما و بارش در آسیا چیست؟ همان‌طور که روی نقشه مشاهده می‌کنید، آسیا قاره‌ای پهناور است که از قطب شمال تا مدار استوا امتداد یافته است و بخش‌های مختلف این قاره دما و بارش متفاوت دارند.

دما

- مناطق سرد آسیا کدامند؟**
- در سرزمین‌های مجاور قطب شمال در سبیری، هوا در تمام روزهای سال سرد و دارای یخبندان‌های طولانی است.
 - **کدام بخش‌های آسیا آب و هوای قاره‌ای دارند؟**
 - بخش‌های داخلی و مرکزی آسیا، آب و هوای قاره‌ای یا بَرّی دارند. در این نوع آب و هوا، زمستان‌ها بسیار سرد و

تابستان‌ها بسیار گرم و خشک است.

- **سرزمین‌های مجاور دریاها از دریای سرخ تا جزیره تایوان در شرق چین، آب و هوای گرم دارند.**

مناطق گرم آسیا را نام ببرید؟

از نظر بارش آسیا به چند بخش تقسیم میشود نام ببرید؟ آسیای مرطوب و آسیای خشک

بارش

به طور کلی از نظر بارش، آسیا را می‌توان به دو بخش تقسیم نمود:

الف) آسیای مرطوب (سبز): سرزمین‌های مشرق، جنوب و جنوب شرقی آسیا که در معرض بادهای موسمی (مونسون) قرار دارند آسیای سبز را تشکیل می‌دهند. این بادهای که در اواخر بهار و فصل تابستان از اقیانوس‌ها به سمت خشکی می‌وزند، موجب ریزش باران فراوان در این ناحیه می‌شوند. زندگی روستایی و کشاورزی به ریزش این باران‌ها بستگی دارد و در صورت بارش کم یا نامنظم، کشاورزان خسارت می‌بینند. البته ریزش‌های شدید باران‌های موسمی نیز گاهی موجب طغیان رودخانه‌ها و بروز سیل در این منطقه می‌شوند.

○ کشاورزی در آسیا تحت تأثیر بادهای موسمی است.

○ سیل در بنگلادش

نواحی خشک آسیا را نام ببرید؟

ب) آسیای خشک: سرزمین‌های غربی و جنوب غربی آسیا شامل عربستان، داخل فلات آناتولی و فلات ایران و همچنین آسیای مرکزی به‌ویژه بیابان گبی از نواحی خشک آسیا محسوب می‌شوند.

○ بیابان گبی

- ۶- چرا بادهای موسمی نمی‌توانند به آسیای مرکزی و بیابان گبی نفوذ کنند؟
به علت برخورد به مانع بسیار بلندی به نام رشته کوه‌های هیمالیا که نمیتوانند از آنها عبور کنند
- ۷- چرا سرزمین‌های جنوب آسیا در بیشتر مواقع سال آب و هوای گرم دارند؟
به علت نزدیکی به خط استوا که بیشتر روزهای سال از تابش مستقیم خورشید بهره می‌برد و نزدیکی به آبهای گرم
- ۸- وزش کدام یک از بادهای کشور ما را تحت تأثیر قرار می‌دهد؟
بادهای غربی/ بادهای مدیترانه ای / بادهای گرم و خشک جنوب و جنوب غربی/ بادهای موسمی در جنوب شرقی

فعالیت

با توجه به نقشه آب و هوا در صفحه قبل به پرسش‌ها پاسخ دهید:

۴- چرا هوای تبت مانند نواحی قطبی و شمال آسیا سرد است؟

۵- بادهای موسمی از سمت کدام اقیانوس‌ها به مشرق و جنوب شرقی آسیا می‌وزند؟

آرام و هند

۶- چرا بادهای موسمی نمی‌توانند به آسیای مرکزی و بیابان گبی نفوذ کنند؟

۷- چرا سرزمین‌های جنوب آسیا در بیشتر مواقع سال آب و هوای گرم دارند؟

۸- وزش کدام یک از بادهای کشور ما را تحت تأثیر قرار می‌دهد؟

بادهای غربی/ بادهای مدیترانه ای / بادهای گرم و خشک جنوب و جنوب غربی/ بادهای موسمی در جنوب شرقی